

Ярмак Тетяна Вікторівна

Харківський обласний медичний коледж

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР – НЕОБХІДНА УМОВА ЯКОСТІ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

У статті досліджено значення підвищення кваліфікації медичних сестер для забезпечення високого рівня фахової компетенції шляхом поглиблення професійних знань, вдосконалення умінь та навичок; залежність якості медичної допомоги від освіти, кваліфікації та професійного рівня медичних сестер; перспективи розвитку післядипломної освіти молодших медичних спеціалістів.

Ключові слова: медична сестра, сестринська справа, медична освіта, освіта, підвищення кваліфікації, післядипломна освіта, медична допомога

Проблема, її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Проблема якості освіти – актуальна в усі часи. Освіта – одна з найважливіших сфер суспільства. Медична освіта – особлива галузь, що грає важливу роль в освітній політиці України. В теперішній час реформ в медицині, проблема забезпечення високо освіченими та кваліфікованими фахівцями дуже значна. Рівень підготовки молодших медичних спеціалістів, зокрема, медичних сестер, головним чином, залежить від якості медичної освіти. А якість – це конкурентоспроможність.

Європейська інтеграція потребує сучасного підходу до навчання протягом всього життя. Підвищення кваліфікації як основна складова післядипломної освіти медичних сестер повинна відповідати якісним європейським та світовим стандартам. Сестринська справа – наука, що розвивається. Для медичних сестер постійний розвиток – є важливою умовою якісної медичної допомоги. Тому необхідно змінювати та удосконалювати процес навчання медичних сестер, зокрема, підвищення кваліфікації для досягнення європейського та світового рівня.

Мета статті: показати значення підвищення кваліфікації медичних сестер для забезпечення якісної медичної допомоги на сучасному рівні. **Завдання:** поглиблення професійних знань, умінь та навичок медичних сестер, ознайомлення з сучасними досягненнями у галузі медсестринства для впровадження в роботу.

Аналіз публікацій (виділення невіршених проблем).

Проблемою сестринської справи займалися такі видатні медичні сестри минулого, як Флоренс Найтінгейл – дослідниця та основоположниця сестринської справи, Вірджинія Хендерсон – реформатор професії медичної сестри, що зробили переворот у свідомості та поглядах на роль та місце медичної сестри в суспільстві та професії медичної сестри в історії.

Книга Флоренс Найтінгейл «Нотатки про госпітальний догляд: який він є і яким не повинен бути», «Принципи і практика сестринської справи» Хаммер – Хендерсон та книги Вірджинії Хендерсон «Дослідження сестринської справи», «Природа медсестринства: визначення, шляхи впровадження у практику, наукові дослідження та освіта» стали головними посібниками для медичних сестер усього світу.

Дослідженнями розвитку медицини та медичної освіти займалися, такі видатні вчені та лікарі, як Амосов М. М., Пирогов М. І., Бехтерев В. М., Лесгафт П. Ф.; в Україні – Верхратський С., Криштопа Б., Бурачинський Т., Ганіткевич Я. В., Левитський М. А. та інші. Шапіро І. Я. вивчав розвиток вищої медичної освіти, медичної науки та охорони здоров'я на Західній Україні. Шегедин М. Б. зробила глибокий аналіз становлення та розвитку сестринської справи у світі та в Україні. Вороненко Ю. В. – обґрунтував зміст і організацію безперервного професійного розвитку медичних сестер. Проблемам якості медичної освіти присвячені роботи Булах І. Є., Білинської М. М.

Сестринська справа – складова медичної допомоги в усіх країнах світу. Медичні сестри надають левову частку медичних послуг. Міжнародна рада сестер (Нова Зеландія, 1987 рік) визначила поняття «сестринська справа»: «Сестринська справа є складовою частиною системи охорони здоров'я і включає в собі діяльність, спрямовану на зміцнення здоров'я, профілактику захворювань, надання психосоціальної допомоги особам, які мають фізичні та психічні захворювання, догляд за ними, а також непрацевдатними усіх вікових груп. Така допомога надається медичними сестрами як у лікувальних, так і в будь-яких інших установах, а також вдома і скрізь, де в ній є потреба».

Флоренс Найтінгейл називала сестринську справу мистецтвом, що вимагає «організації, практичної та наукової підготовки». Основна мета Концепції розвитку сестринської справи в Україні (2015 р.): забезпечити своєчасну якісну післядипломну підготовку молодших спеціалістів з медичною освітою.

Сестринська справа – наука, що вирішує такі завдання:

- ведення роботи щодо забезпечення підвищення кваліфікації і професійних навичок персоналу;
- забезпечення високого рівня медичної інформації;
- розробка і впровадження нових технологій у сфері сестринської допомоги.

Днем народження професії «медична сестра» ВООЗ оголосила 1860 рік – заснування школи для сестер в лондонській лікарні Св. Фоми. Роль медичної сестри стає все важливішою у наданні медичної допомоги. За визначенням ВООЗ (1967), «Медична сестра – це особа, підготовлена за основною програмою сестринського навчання, яка має достатню кваліфікацію і право виконувати в своїй країні дуже відповідальну роботу із сестринського обслуговування з метою зміцнення здоров'я, запобігання хворобам і догляду за хворими».

Виклад основного матеріалу, обґрунтування результатів дослідження. В останні роки професія медичної сестри виходить на якісно новий рівень. Тому освіта та підвищення кваліфікації молодших медичних спеціалістів, зокрема медичних сестер, необхідні, щоб відповідати умовам часу. Одним з показників медичної допомоги є якість, що залежить, переважно, від знань, вмінь, навичок медичних сестер. Виконання професійних обов'язків буде якісним, якщо медична сестра має високу кваліфікацію. «Медична сестра повинна завжди виконувати свої обов'язки професійно, безперервно удосконалювати свої спеціальні знання та..навички, підвищувати свій культурний рівень» (Ст. 3. «Етичний Кодекс медичних сестер»).

Для вирішення питань щодо підвищення кваліфікації медичних сестер та розвитку медсестринства, МОЗ України створила Координаційну Раду з питань розвитку медсестринства України (Наказ МОЗ України № 163 від 24.03.2006 року), одним з основних напрямів якої визначено «обґрунтування доцільності впровадження сучасних медичних інновацій, які можуть бути використані в практиці охорони здоров'я та медичній освіті і науці».

Освіта медичних сестер є одним із пріоритетних напрямків стратегії успішного розвитку медичної допомоги. Підвищення кваліфікації медичних сестер – це отримання додаткових знань і вдосконалення професійних вмінь. Програми підвищення кваліфікації медичних сестер засновуються на базових знаннях, новітній інформації, досягненнях медичної науки з застосуванням сучасних технологій. Вчитися та отримувати нові знання потрібно постійно, незалежно від тривалості стажу та досвіду. Професійна діяльність потребує постійного розвитку, роботи над собою, що сприяє підвищенню професійного рівня. Підвищення якості медичної

допомоги залежить від володіння медичними сестрами новітніми техніками та технологіями, знання нормативно-правових актів тощо. Підвищення кваліфікації – один з найголовніших процесів системи освіти, що забезпечує підвищення рівня теоретичних, практичних знань, умінь та навичок у відповідності з сучасністю. Нові набуті знання, кваліфікації медичні сестри застосовують на практиці.

У 1808 році в університеті Монпельє (Франція) відкрили медичний факультет, де вперше прозвучало словосполучення «медична освіта».

На Всесвітній конференції з медичної освіти в Единбурзі (Шотландія 1988р.) була прийнята декларація, яка визначила принципи реформування медичної освіти, які і сьогодні актуальні, як ніколи:

- мета професійного навчання;
- досягнення професійної компетентності;
- активна медична освіта протягом усього життя;
- постійне професійне післядипломне навчання протягом життя;
- зв'язок медичної освіти з потребами практичної охорони здоров'я [5].

Згідно Закону України «Про освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст. 380 «Освіта є основою інтелектуального і культурного розвитку особистості...».

Указом Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013 року «Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» схвалено Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, стратегічними напрямками якої у сфері освіти повинні стати: «забезпечення доступності та безперервності освіти протягом усього життя; розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі».

Питання проблем та перспектив розвитку медичної освіти, післядипломної освіти в Україні підіймалися на засіданні круглого столу «Про стан та перспективи медичної освіти в Україні» (14 січня 2017 р.) та парламентських слуханнях «Медична освіта в Україні: погляд у майбутнє» (22 березня 2017 р.), де було запропоновано створення мереж університетських клінік для підвищення та покращення якості освіти медичних працівників. Про це ще писала Ф. Найтингейл, що потрібно створювати спеціальні лікарні для професійної підготовки медичних сестер.

Необхідність вдосконалення сестринської справи, зокрема підвищення кваліфікації медичних сестер виникла у зв'язку з розвитком рівня медицини: появою новітніх технологій діагностики та лікування. Підвищення кваліфікації – основна складова післядипломної освіти медичних сестер. На теперішній час формами навчання являються: тематичне удосконалення та спеціалізація.

Збірник наукових статей

Одним з постулатів «Клятви» Ф. Найтингейл, яку дають медичні сестри усього світу і України є: «Я зроблю все, що в моїх силах, щоб підтримувати і підвищувати рівень моєї професії». Після смерті Ф. Найтингейл в 1910 році на її честь був створений Фонд післядипломної освіти, що дозволяє медичним сестрам різних країн вдосконалювати свою професійну майстерність.

Стрімкість появи нової інформації, зокрема, медичної, формує новітні методи медичної допомоги. А для цього потрібно постійно вчитися, удосконалюватися. Сама назва «новітні технології» містить поняття – нові знання. «Lifelong learning» – освіта довжиною з життя потребує поповнення вже отриманих знань протягом всього життя.

Асоціація медичних сестер України (створена у 1997 р.) своїми основними завданнями поставила «організацію безперервного навчання через систему підвищення кваліфікації та післядипломної освіти, удосконалення подальшої медсестринської освіти».

Висновки. Проблема медичної освіти молодших медичних спеціалістів, зокрема медичних сестер, актуальна в Україні. Рішення завдань, що сьогодні стоять перед системою охорони здоров'я залежать, в значній мірі, від кваліфікації, рівня підготовки медичних сестер. Перспективними напрямками післядипломної освіти молодших медичних спеціалістів, зокрема підвищення кваліфікації медичних сестер, повинна бути оптимізація навчального процесу: впровадження сучасних, найбільш ефективних форм та методів навчання, новітніх технологій; розробка нових навчальних програм, що є основою безперервної професійної освіти. Інновації сприятимуть отриманню високої кваліфікації медичних сестер і дозволять підвищити рівень медичної допомоги в Україні та наблизити його до європейських і міжнародних стандартів.

Література

1. Кузьмінський П. Й. Державне управління системою підготовки медичних сестер в Україні: вступ до проблеми [Електронний ресурс] / П. Й. Кузьмінський // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2012. – № 5. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua>.

2. Новосьолова Н. Ф. Проблема якості медичної освіти у Європейському освітньому просторі // Медсестринство. – 2007. – № 1. – С. 16-20.

3. Освіта протягом життя: світовий досвід і українська практика. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/252>.

4. Шегедин М. Б. Майбутнє медсестринства як наукової дисципліни / М. Б. Шегедин // Український науково-практичний журнал. // Магістр медсестринства. – Житомир : Полісся. – 2008. – Вип. 1. – С. 32-33.

5. World Federation for Medical Education. The Edinburgh declaration. «Medical education». – 1988. – P. 481-482.

Татьяна Ярмак. Повышение квалификации медицинских сестер – необходимое условие качества медицинской помощи.

В статье исследовано значение повышения квалификации медицинских сестер для обеспечения высокого уровня профессиональной компетенции путем углубления профессиональных знаний, усовершенствования умений и навыков; зависимость качества уровня медицинской помощи от образования, квалификации и профессионального уровня медицинских сестер; перспективы развития последипломного образования младших медицинских специалистов.

Ключевые слова: медицинская сестра, сестринское дело, медицинское образование, образование, повышение квалификации, последипломное образование, медицинская помощь.

Tatiana Iarmak The advanced training of nurses is a necessary condition for the quality of medical care.

The article examines the importance of the advanced training of nurses to provide a high level of professional competence by deepening professional knowledge, improving skills and abilities; the dependence of the quality of medical care on education, professional qualifications, professional level of nurses; the prospects for the development of the postgraduate education of junior medical specialists.

Keywords: nurse, nursing care, medical education, education, the advanced training, postgraduate education, medical care.

Стаття надійшла до редакційної колегії 29.10.2017

Інформація про автора:

Ярмак Тетяна Вікторівна – викладач вищої категорії, Харківський обласний медичний коледж.